

47

Landbrugsministeriet. København, den 18. februar 1957.

For hvert af finansårene 1953-54, 1954-55, 1955-56 og 1956-57 er der blevet stillet beløb af statskassen til rådighed til gennemførelse af visse undersøgelsesarbejder i Tønder marsk, senest ved finansloven for finansåret 1956-57 et beløb af 167 200 kr.

Af landbrugsministeriets skrivelse af 8. februar 1956 til det ærede finansudvalg angående det sidstnævnte beløb fremgik det, at den pågældende bevilling blev søgt som 4. led i et samlet program for iværksættelse af undersøgelsesarbejder over 5 år, men således, at forslag til arbejdsplan og budget hvert år blev forelagt finansudvalget. Fra det under landbrugsministeriet nedsatte samordningsudvalg vedrørende Tønder marsk har landbrugsministeriet modtaget indstilling om, at der for finansåret 1957-58 stilles et beløb af 144 800 kr. til rådighed til de omhandlede undersøgelsesarbejder svarende til $\frac{4}{5}$ af et samlet udgiftsbeløb på 181 000 kr.

Den heromhandlede bevilling søges til gennemførelse af sidste led i det 5-årige undersøgelsesprogram, der blev iværksat i 1953 under den forudsætning, at de samlede udgifter ved undersøgelsesarbejderne skulle holdes inden for et beløb af 1 mill. kr., hvoraf statskassen skulle udrede $\frac{4}{5}$ og Tønder amt $\frac{1}{5}$.

Med det nu søgte beløb på 181 000 kr. vil det samlede beløb af 1. mill. kr., der er forudsat afholdt til dette formål, være nået.

Om de nærmere retningslinjer for undersøgelsesarbejderne i finansåret 1957-58 kan oplyses følgende:

Markarbejdet vil i det væsentlige være tilendebragt, idet de store, generelle undersøgelser blev afsluttet i november 1956. Tilbage står af markarbejdet kun nogle supplerende undersøgelser i områder, hvor materialet ikke hidtil har vist sig bæredygtigt nok, eller hvor særlige problemer er kommet frem under bearbejdelsen. Det vil således være ønskeligt at foretage et antal dybdeboringer i Tøndermarsken, idet den foregående bearbejdelse har vist uregelmæssigheder i det under marsken liggende relief, som kan antages at få betydning for en række kulturforanstaltninger, såsom vejbygning, anlæg af huse etc. Der vil ligeledes være grund til at supplere undersøgelserne i vaden med nogle målinger af strømveje og materialetransport, idet forskellene mellem de enkelte regioner dér har vist sig så store, at der er grund til at uddybe dette spørgsmål.

En særlig interesse fortjener en opdagelse, som observationer i 1956 har muliggjort. Man har hidtil regnet med, at nettonedbrydningen i Vadehavet skete i alt overvejende grad på to forskellige områder, nemlig langs klinger og forlandskanter og langs siderne af render og dyb. Man har nu fået det vigtige og interessante resultat af gentagne analyser, at selve vadefladerne har en stærkt varierende balance med hensyn til højde. Der er flader, hvor man i disse år har en generel tendens til opbygning, og der er andre, hvor man finder en modsvarende tendens til nedbrydning og bortfjernelse af materiale. Dette forhold kan blive afgørende for overvejelserne med hensyn til afgørelsen af, hvor landvindingsområderne skal placeres, og på hvilken måde de skal tilrettelægges. Man må i denne sammenhæng være opmærksom på, at selve det faktum, at højdeforholdene ændres inden for et spillerum af 5-10 cm betyder noget fuldstændig afgørende med hensyn til muligheden for iværksættelsen af landvindingsforetagender. Men dertil kommer yderligere, at et område i nedbrydning vil være langt vanskeligere at have med at gøre, ganske simpelt fordi de nedbrydende kræfters overvægt vil indvirke også på selve de kulturforanstaltninger, man sætter ind, såsom faskinsætninger, grøblerender, afvandingsgrøfter. Derfor vil arbejdsforholdene på sådanne pladser, ganske uanset i hvilken højde de ligger, blive besværlige og kostbare. Opdagelsen af forskellen i den generelle situation synes således at være af stor betydning for landvindingens prognose, og det vil derfor være nødvendigt på dette punkt at sætte nye og supplerende kontrolarbejder i gang.

I øvrigt må det kommende arbejdsår få sit tyngdepunkt i bearbejdelsen. Man